

Berkuči

KRÁĽOVSKÝ BOJOVNÍK

Predstava pluku mongolských jazdcov brázdiacich Altaj je vzdialená. Jedného z mála berkuči v Európe sme navštívili v Belgicku. Orol sledovaný svojím pánom sa spúšťa na kľúčujúci cieľ. Pozor na oči!

Tento záber svedčí o bleskurýchlych reakciách oboch protagonistov. Sotva líška vybehla z úkrytu, už orol rozpína krídla.

O bor sa pomaly prebúdzajú v pološere. Vločky tancujúce v povetrí mu jemne dopadajú na letky. Belavé chumáče sa lepia na impozantnú masu hnedého peria. Monštrum sa akoby v rozrušení nafukuje, pokyvuje hlavou, doširoka púli oči. Jeho rozpaľujúci pohľad nám dáva zabudnúť na ľadovú atmosféru studeného zimného rána, ktoré sa rozhostilo nad vŕškami Verviers (juhovýchod Belgicka). Nohy sa nám zabárajú do niekoľkokentimetrovej vrstvy čerstvého prašanu, keď stúpame na ich vetrami bičované vrcholky. Sokoliar kráča istým krokom vpred napriek ťažkému bremenu, ktoré mechanicky nesie na predlaktí. Podľa všetkého už od predošlého večera sleduje stopy líšky. Nosič sa zastaví: „Prešla tadiaľto pred hodinou, ani toľko nie,“ utrúsi. Ideme na postriežku. Starostlivo prerezaný okraj lesíka nám poskytne úkryt pred vetrom i pohľadmi. Zvlnená krajina popretkávaná lesmi je ako stvorená na

množenie líšok, ktoré tu majú relatívny pokoj a dostatok útočísk. Náš sokoliar to vie a na hodinu volí svoje „najlepšie miesto“ v nádeji, že mu ukáže majstrovský výkon svojej loveckej „spoločnice“, samice orla. Narýchlo pripravená postriežka nebude mať dlhé trvanie. Využívame úzky priezor, a hoci je obdobie párenia líšok, najvyššie šance pozorovať ich sú ráno na briedení. Slabú hodinku lovec stojí nehybne,

strnulo. Zdá sa, že bolesť paralyzovaného ramena nenahodá jeho rozhodnutie vyraziť do diaľky za plavým kožušom s dlhým zvlneným chvostom. A nič!

Všestranný vták

Ak má „let líšky“ svoje uplatnenie pri revírovaní alebo pri postriežke, účinný môže byť aj pri nátlacke. Opúšťame naše sľubné stanovište

POMER HMOTNOSTI

Do určitých rúk

Výber orla ako vtáka určeného na lov môže byť len vyústením niečoho, nie úvodom. „Ide o vtáka, ktorý môže vážne zraniť vás alebo s väčšou pravdepodobnosťou niekoho z vášho okolia. Obzvlášť treba dávať pozor na psy a malé deti. Výber jedinca a jeho výcvik sú dve

prvoradé etapy, ak chcete mať v bežnom živote pokojného, ale pri poľovačke akcieschopného vtáka. To je kľúčový bod jeho efektivity, ak si uvedomíme, že líška môže mať hmotnosť aj sedem až deväť kíl, zatiaľ čo moja orlica váži len 4,100 kg (jej hmotnosť pri love).“

Každý budúci sokoliar loviaci pomocou orla si musí byť vedomý toho, že má ťažkého a silného dravca.

Napríek rozpätiu krídel (2 m) letí vták v bezprostrednom závese za kľúčujúcou korisťou.

Hneď od prvých metrov plachtiaci vták hravo prebehne líšku v behu.

Orol vyzbrojený ostrými pazúrami dosiahne svoju korisť za menej ako tri sekundy.

Sokoliar necíti bolesť ramena paralyzovaného imponantným závažím.

Orol uchopil líšku za lopatky. Nasledoval ohromujúco prudký pád.

a stúpame hore strmým kopcom so zalesneným vrcholcom. Stále pokojný sokoliar si skúmavo prezerá kmene stromov uprostred. Prstami rozväzuje kožené remienky spútvajúce kráľa dravcov. Vták inštinktívne pochopil plánovanú taktiku a na ukážku pôvabu a sily majestátne rozťahne krídla, popýšiac sa na zlomok sekundy ich dvojmetrovým rozpätím. Prudkým odrazom pazúrov sa napnuté rameno vymršťuje dozadu. Troji mávnutiami krídel sa orol dostáva na konár vzdialený asi päťdesiat metrov od nosiča. Sadá si do polovičnej výšky tak, aby sa už nemusel pohnúť. Sokoliar medzitým urovnáva koberec z trnia. Honec krok za krokom prešľa-

Ak má jeden podporu všetkých štyroch nôh, druhý preukazuje prekvapivú silu, keď používa dve krídla.

páva krátky zalesnený úsek. Vták s naklonenou hlavou uprene skúma zem v kruhu okolo sokoliara. Jeho trhavé pokyvovanie hlavou jasne prezrádza, že vopred veľmi dobre pozná spôsob lovu, ktorým sa zo

zvieratá stáva lovec a z človeka jeho pomocník. Za takýchto okolností je isté, že i ten menší zbeh bude v sekunde zameraný a raketovou rýchlosťou dolapený. „V prospech líšky môžu hrať dve skutočnosti. Blízkosť ďalšieho úkrytu a vzdušné prekážky, ktoré bránia v dráhe letu orla za korisťou.“ Napriek opodstatnenosti tejto brilantnej techniky sa sokoliar zmieruje s tým, že v lese niet zveri a odchádza. Pomalými krokmi sa vzdáľuje z lesíka a dvíha rameno. Jeho spoločníčka postrehla návnadu, ktorá sotva vykukuje spod hrubej koženej rukavice, a poslúchne na slovo. Sokoliar však ešte nevyložil všetky tromfy, aby mi ukázal záslužné (ak nie priam hrdinské) činy svojho umenia. V zálohe má jedno tajné miesto. „Tam nám dávam 90-percentnú šancu,“ priznáva. Je to dávno nevyužívaná zavlazovacia rúra ústiaca na lúčine. „Už niekoľko rokov pri nej pozorujem líšky. Zdá sa, že toto miesto si obzvlášť obľúbila zver, ktorá vie vyslediť tie najlepšie skrýše. Tr-

PRACOVNÝ POSTUP

Vedľajšie škody

Predátor nezabíja zobák, ale pazúrami. Väčšinou nimi cicavcom, ako napríklad vlčatám, prerazí lebku. Zočí-vočí takejto koristi (ktorá je viac než dvojnásobne ťažká) využíva orol svoju presnosť a silu. Pokiaľ sa mu podarí zasiahnúť obeť priamo do krčných stavcov alebo lebky, úspech je zaručený. V prípade zlého uchopenia môže byť pomer síl opačný, dokonca aj

v zápase proti takej koristi, akou je líška. „Orlici sa nepodaril dobrý zásek. Musela korisť pustiť a uchopiť

Poľovačka, ktorá nie je bez rizika pre vtáka ani pre sokoliara.

lepšie, čím dala líške možnosť pohryzť ju do nohy,“ vysvetľuje Arnaud Frebel, keď práve dezinfikuje svojmu orlovi ranu osvedčeným prípravkom. „V tomto prípade je líška pre orla nepochybne najnebezpečnejšou lovnou zverou. To si treba uvedomiť a byť pripravený usmrtiť zvieru, ktoré môže človeka i pohryzť, aby ste ochránili loveckého vtáka.“

Jediným úderom sa zveráky zabávajú do ryšavej srsti a zasekávajú do chrbtice.

Mladá orlica, ktorej sa nepodarilo znehybniť korisť zásekom na životný orgán (lebka), je v nebezpečenstve. Pribieha sokoliar, aby ukončil tento riskantný boj.

valo mi dosť dlho, kým som našiel vchod. Je to hotová vec. Keď tam navediem môjho foxteriéra, môžeme dúfať, že nám týmto ústím vyženie jej obyvateľov.“

Za skokanom

Dvojica človek – orol sa nehlučne blíži k otvoru, zastaví sa len asi pätnásť metrov od predpokladaného východu. Durič pôsobí v zemi rozruch. Z rúry sa ozýva brechot. Jeho intenzita prudko vzrastá a znova utícha. Začal sa súboj medzi domácim(i) a psom. Obyvatel' známy svojou prefíkanosťou

očividne vie, čo sa chystá. Jeho jediná spása, východ, je predsa len riskantné riešenie. Vonku sa nič nepohne. Orlica neohrozene čaká. Jej nosič upiera pohľad na ústie hrubej betónovej rúry. Zvuky ustali. Súboj sa zrejme presunul hlbšie dovnútra. Pochybnosti sa razom rozplynuli, keď sa zo zeme plnou rýchlosťou vymrštil lišiak a rozběhol sa po lúke. Jeho štíhla atletická postava sa vlní vzduchom. Prenasledovaný vie, že naň poľuje nepriateľ, ktorého síce nepozná, ale inštinktívne vycítil jeho nebezpečnosť. Len čo sa ryšiak zjavil, orol sa vzniesol do

Mocný stisk pazúrov alebo pohryznutie, sokoliar sa vystavuje riziku oboch mimoriadne bolestivých útokov.

**Človek
i zvierajú
v sebe hlboko
zakorenený
inštinkt
privlastňovania
si koristi.**

**Pre mladú,
soľta dvojročnú
orlicu je to
tretia ulovená
líška. Chlapí sa
skláňajú pred
výkonmi tohto
lovca.**

cov v nevýhode, ale to už sokoliar uchopil líšku a stroho jej dýkou zasadil smrteľnú ranu. Zápas sa skončil. Neuplynulo ani desať sekúnd, odkedy lišiak vybehol z úkrytu. Orlica tróni nad poliankou s pazúrmí zaseknutými do zvyškov koristi, ktorú si skutočne zaslúžila. Hodinu by ich nikto od seba neoddelil, ani sokoliar, ktorý vie, že aj táto etapa je súčasťou výcviku.

vzduchu. Zabíjak v zlomku sekundy napol svaly a ujal sa vlády nad nebom. Vydal sa na lov zvera, ktorý sa mu bude usilovať ubzknúť. Ako samonavádzacia hlavica prenasledujúca svoj cieľ sa vták vrhá za kľučkujúcim utečencom. Na každom skoku liščiaka získava vták cenný meter. Jeho takmer nehybná silueta pretína horizont ako raketa. Liščiak urobil zopár kľučiek. Orol nepatrným pohybom letiek upravuje svoju dráhu letu na milimeter presne. Rozuzlenie je na dohľad. Obor na okamih nadletel uháňajúcu vydesenú korisť a obrovským

rozpätím krídel zatienil postavu v kožuchu. Vták rozťahuje mocné pazúry a vystiera ich dopredu. Jedným úderom sa zveráky zasekávajú do línie chrbtice, zabárajúc sa do ryšavej srsti. Obaja bojovníci sa s nevídanou prudkosťou kotúlajú vzduchom. Teraz sa vták na zemi púšťa do nového súboja, ktorý ich môže stáť život. Sokoliar uteká na pomoc orlici, ktorej môže hroziť nebezpečenstvo. Vták po pristátí rozpína krídla, ktoré mu teraz slúžia ako predné končatiny. Dve krídla sa mocne zapierajú, aby porazili štyri nohy. Hmotnostne je kráľ drav-

Podmienkou sila a odvaha

„Moja orlica nemá ešte ani dva roky. Je to málo pre jedinca, ktorý sa môže dožiť viac ako 50 rokov. Hoci nemá skúsenosti, dnes oslavuje svoju tretiu líšku. Všetko je na dobrej ceste. Je to pokojný vták, ale pri love je veľmi rozhodná. Asi bude mať nadanie,“ vysvetľuje Arnaud, ktorý so psom na kolenách obdivne hľadí na niekoľko metrov vzdialenú orlicu. Vták pod dohľadom pokyvuje hlavou a zobákom pomaly vydobáva kúsok mäsa z tela, ktoré je nateraz jeho majetkom. Sokoliar zamyslene pokračuje: „O dva-tri roky už bude mať určite kopu skúseností. Keď už mám teraz tú správnu rúru...“ pobavene dodáva. Ak je nejaká nezvyčajná poľovačka, tak je to „let líšky“. Hoci má rovnaké nároky ako subtilné sokoliarske umenie, podmienkou sú sila a odvaha. Je to jeden z najušľachtilejších a najpozoruhodnejších spôsobov lovu, ktorému sa v Európe venuje len zopár jeho vyznáčov. Nech sú pozdravení na ich ceste!

Reportáž: Thibaut Macé

SAMONAVÁDZACIA HLAVICA

Osudná zbraň

Keďže orol nemá čuch, svet vníma prostredníctvom až prekvapivo výkonnej zrakovej sústavy. Oči má ako všetky vtáky pomerne strnulé v očných jamkách, no táto nevýhoda je uňho kompenzovaná veľkou pohyblivosťou šije (hlavou otáča takmer o 270°). Jeho oko s asymetrickou očnou bulvou je väčšie

ako oko človeka a má teleskopický tvar. Nadpriemerná zraková ostrosť orla má koeficient 2,5 oproti ľudskej. Vďaka nej je schopný rozoznať v lete z výšky 1 500 metrov i 16-centimetrového cicavca. Je pravdepodobné, že orol rozoznáva širšiu farebnú škálu ako človek a je citlivý na infračervené žiarenie, čo mu

Zraková ostrosť orla je 2,5-krát vyššia ako naša.

umožňuje veľmi efektívne vyhľadávať a stopovať korisť (sledovať stopy moču na tejto vlnovej dĺžke a prísť až po pôvodcu). Ohromujúce!

„Orlica tróni uprostred polianky s pazúrmí zaseknutými do zvyškov koristi, ktorú si naozaj zaslúžila.“